
BRIEVEN UIT INDIË

BANDJIR

DOOR M. A. M. RENES-BOLDINGH

HET is noodweer geweest in Silindoeng, en ver daar buiten; op de wijde hoogvlakte en in de lage landen der Oostkust en in het gebergte naar het Westen toe, overal heeft het noodweer gewoed en zijn sporen achtergelaten in den vorm van vernielde wegen en droevig verwoeste rijstvelden. En de bergen aan de overzijde van ons dal vertoonen vele ruwe wondeplekken, waar de razende bandjirs het grijsroode gesteente hebben blootgelegd.

Ja, het was noodweer, nu enkele weken geleden. Zulke aanhoudend grijsgrauw noodweer, dat bij een mensch allerlei ontstellende gedachten op doet komen, waarvoor in het drukke leven van den dag gewoonlijk niet zooveel plaats is; b.v., dat de mogelijkheid tot allerlei ongedacht, verwoestend gebeurtenis altijd blijft bestaan, voor ons even goed als voor alle streken van deze raadselachtige aarde, en dat er een catastrofe kan komen, waarbij de mensch absoluut machteloos is. Ook dat alles, wat bij ons leven en onze liefde behoort, toch in den grond slechts een zeer wisselvallig bezit is, en dat slechts hij door het catastrofale gebeuren heen kan komen voor wien „God” de aller-grootste realiteit is geworden.

Achter de verre bergranden flitste onophoudelijk fel onweerslicht, doch slechts nu en dan gelukte het een heviger donderslag door het regenge-druisch heen, den weg naar onze ooren te vinden. Want het regende. Het regende, zooals het bij den zondvloed geregend moet hebben. Vast aaneengesloten bundels water stortten zich loodrecht, en om zoo te zeggen doelbewust, omlaag op de aarde. Ze bombardeerden met oorlogsgeweld de zinken plaatdaken der huizen, ze sprongen op in de dakgoten, buitelden over den rand heen, in een wijden boog naar beneden en sloegen gaten in den grond,

waar ze neerkwamen. In minder da geen tijd werden gras en bloemperke in een moeras herschapen en ware onze afhellende bergwegen en watergooten tot snelle kolkende stroompjes geworden, waarop afgerukte sinaasappelen en losgeweekte graszoden haastig voortdobberden.

Mensch noch dier vertoonde zich buiten. Alleen een paar vogels vlogen een tijdlang waanzinnig schreeuwend nog rond in de betooverde luchten, totdat ze plotseling wegschoten onder den vooruitstekenden kap van een huis — in behouden haven.

Onze kleine jongens hadden zich op hun lage stoeltjes voor de vensters geposteerd en juichten hun opmerkingen de kamer in.

„Watej! watej! och, och! jegen! watt jegen hé?”

„Goot kapot! o! goot kapot! O Jan Wiwwe kijk es! Mamma! kijk es goot kapot!”

Totdat een plots feller bliksemgeflits en een heftiger gerommel, ze dieper de kamer in dreef.

Ko, de oudste, tusschen vaders knieën en Jan Willem, zoo vlug z'n 1½ jarig beentjes hem dragen konden, naar moeder schoot. „Bobbob! Bobbob! op j soot! ikke op soot!” klonk 't ontdaer en een paar verschrikte oogjes en een trillend mondje wezen zoo duidelijk op paniektoestand, dat hij onmiddellijk werd opgeheschen naar het gewenschte plekje, waar hij letterlijk wegdook in veiligheid.

„Bobbob”! Het kleine, eigenwijze hondje Bobbie van onze Hollandsche bureu, zal het nooit weten, dat hij onzels nu nog achtervolgt met zijn drukte Zijn gekef, altijd 's avonds om tien uur moet wel indruk op onze Kootje gemaakt hebben, dat nu nog alle schrikverwekkende geluiden met den naam „Bobbob” worden aangeduid. „Och, dat is immers Bobbie maar”, was ons troostgezegde,

wanneer het langharige keffertje de avondrust verstoorde; en nu is het: Bobbob! De bobbob zit achter de bergen, verborgen achter donkere wolken; de bobbob rijdt 's avonds voorbij ons huis in de gedaante van een zwaar geladen vrachtauto, die met grotesk gebrul de vele bochten neemt. Bobbob was ook het schrikmonster van den Nieuwjaarsnacht, toen het gansche dal vervuld was van knetterende oudjaarschoten, en de wereld maar niet tot rust scheen te kunnen komen na den luidruchtigen halfheidenschen roes van schieten en knallen.

Bobbob beteekent in ons huis ontsteltenis en angst en een snel roepen om hulp en troost.

Voor dien middag scheen het echter de laatste Bobbob geweest te zijn, hoewel de regen eer nog in hevigheid toenam. De kinderen waagden zich weer op hun eigen beenen op den grond, waar ze ronddaasden als stormvogels boven onrustig water, totdat het uur van avondeten en slapengaan aanbrak en het nog steeds voortdurende regen gedaver hun exotische avondzang werd.

Diezelfde avondzang werd ook nog het slaaplied voor vader en moeder — maar terwijl de uren van den nacht elkander in ongestoorde regelmaat opvolgden boven de duistere aarde, moet Gods adem de lastende wolken uit eenge dreven hebben.

Want den volgenden morgen scheen een stralende Zondagszon boven de overstroomde wereld en lieten de vele kerkklokken rond het dal hun roepstemmen zingen langs een wonderbaar opgeklaarden hemelboog.

Maar de verwoesting, de jammerlijke verwoesting overal. „De rivier heeft gebandjird,” hoorden we in den loop van den morgen. „De dijk even boven Taroetoeng is stuk geslagen; de hoofdweg is eenvoudig verzwolgen door water en modder en alle sawa's staan blank.

En later: de bruggen zijn vernield,

en zware aardschuivingen hebben den weg naar Siboga op verschillende plaatsen versperd. Ook is de waterval, die ons 't electrisch licht bezorgt, verwoed aan 't bandjiren geweest, zoodat hij bijna de gebouwen en installaties der electriciteitswerken had meegesleurd in zijn vaart.” De verlichting is enkele dagen dan ook zeer problematisch geweest, maar dat de post niet door zou komen, is gelukkig niet bewaarheid geworden. Elken dag zijn de postzakken bij den doorbraak wadende overgedragen in een andere auto, en hebben steeds in goede orde hun plaats van bestemming bereikt.

Overigens waren de gevolgen van het noodweer al erg genoeg. En dan waren het nog in hoofdzaak berichten uit de Europeesche wereld, die tot ons kwamen. Hoe moet het des nachts echter gespookt hebben rond de eenzame bergdorpjes, die sidderden tusschen hun bamboe omheiningen, verloren in het overmachtig geweld van stortend gesteente en woeste waterstromen.

En hoe moet het er in sommige harten wel hebben uit gezien dien Zondagmorgen, toen de zoo moeizaam bewerkte rijstvelden met hun veelbelovend frisch groen onherstelbaar verwoest terneer lagen; verdronken in het water, of verstikt onder een dikke modderbrei. Nu, na drie weken wordt er nog steeds gewerkt aan de wegen en dijken en sawa's. Op de laatste werken voornamelijk vrouwen. Ze dragen op haar hoofd soms van zeer ver, groote bundels jonge rijstplantjes aan, die elders bij het dunnen werden uitgetrokken. Altijd loopen ze achter elkaar, zoowel op den breeden verkeersweg als op de smalle walletjes tusschen de akkers; kleurige, wiegelende gedaanten, die straks met hoog opgeschorte sarong tot over de knieën in de modder zullen staan, om van 't doorweekte veld nog te maken, wat er van te maken is. Een draagbaar dakje, van palmbladeren gevlocht

ten, beschermt hoofd en rug tegen zon of regen, en zoo staan ze uren lang, gebukt, terwijl het opdrogende slik dikke korstlagen op hun ledematen vormt. Terwijl de moeders zoo op 't veld arbeiden, passen de vaders op de kinderen; ook op de allerkleinste zuigeling. Die dragen ze in een bonten doek, de slendang, met zich mee, meestal als een vormloos hoopje op den rug soms echter ook terzijde of van voren, wat een beetje vriendelijker aanzien heeft. Met een troepje lotgenooten zitten de vaders tegen den wegberm of in een hutopening en rooken hun strootjes of eigengemaakte sigaretten. Af en toe verrijst er een, wanneer het kind naar de moeder gebracht moet worden voor de voeding. Hetgeen staande gebeurt, of ongemakkelijk zittend op een modderwal, waarna de vader het kind in den draagdoek weer meeneemt, en de moeder gewillig haar moede rug weer bukt om nu de jonge rijstplantjes voort te helpen.

De meeste vrouwen zijn hier vroeg oud, en er is ontstellend veel kindersterfte, vooral onder de zuigelingen.

Wat ook niet te verwonderen is, waar, althans overdag, elke vorm van rust voor het teere lichaampje ontbreekt. Het deint op en neer in de maat van vader of moeders gang, het krijgt te weinig lucht, wanneer het geheel in de slendang gepakt zit, en zit het daar niet deugdelijk ingerold, dan hangt al spoedig het kleine machteloze hoofdje geknikt achterover, op en neer wippend bij iederen stap. Daarbij meerendeels onrustige voedingen door een afgetobde, misschien zelf ondervoede moeder.

Er is al veel verbeterd door den invloed der zending, maar er zijn nu eenmaal toestanden die zoo samenge-

weven zijn met de bestaansmogelijkheden en levensvoorwaarden, dat de geïmpor-teerde mensch, ook de zendingmensch, er machteloos tegenover staat.

Want het Christendom werkt toch eigenlijk slechts zoo langzaam door. Het kan met vreugde begroet en met juichen aangenomen worden door geheele volksgroepen, de doorwerking gaat zoo langzaam als alle dingen, die alleen God kan laten groeien. „Duizend jaren zijn in uw oogen als een dag”, geldt in ontzaglijke mate ook hier.

Ook aan de wegen en de dijken wordt gewerkt. Dat hebben we op een zonnigen morgen met verwondering kunnen gadeslaan.

Door de verwoeste sawa's, vlak bij de dijkbreuk, liepen, diep stappend en plassend in de modderlaag, honderden mannen en vrouwen heen en weer, die de benodigde leem- en zandmassa in korven op hun hoofd aansleepten.

Het was één gekrioel van menschen en kleuren in het felle zonlicht, en de geheele omgeving was vervuld van schelle roep- en praatstemmen, terwijl de mandjes geladen en gelost werden, om op de bestemde plaats te worden aange-stampt met den patjol of de bloote voeten.

Toch zijn òn dijk òn weg op deze allerprimitiefste manier klaar gekomen. De rivier blijft tot nog toe ordelijk binnen haar nieuwe grenzen, en over het nieuwe weggedeelte snorren alweer de auto's. Alleen de gebogen gestalten tusschen grauwe slikmassa's en de vele litteekens op de bergwanden vertellen den voorbijganger van de bandjirs, die Silindoeng geteisterd hebben.

Taroetoeng

Febr. 1931